

بسم الله الرحمن الرحيم

از ایران چه می‌دانم؟ / ۱۵۴

نویافته‌های شهر سوخته

www.ketab.ir

دکتر سید منصور سید سجادی

دفتر پژوهشهای فرهنگی

سیدسجادی، سیدمنصور، ۱۳۲۷ —

نویافته‌های شهر سوخته / سیدمنصور سیدسجادی. — تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۴۰۱.
۱۸۲ ص.: مصور، جدول، نقشه. — (از ایران چه می‌دانم؟!؛ ۱۵۴)

ISBN: 978-964-379-546-7

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا

کتابنامه: ص. [۱۵۵] - ۱۷۷.

۱. شهر سوخته (شهر باستانی) - آثار تاریخی. ۲. الف. دفتر پژوهشهای فرهنگی. ب. عنوان.

۹۵۵/۷۴۲

DSR ۵۵

۸۶۷۳۵۹

کتابخانه ملی ایران

ISBN: 978-964-379-546-7

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۹-۵۴۶-۷

* **نویافته‌های شهر سوخته از ایران چه می‌دانم؟ / ۱۵۴**

* مؤلف: سید منصور سیدسجادی

* سرویراستار و ناظر علمی: دکتر حسن باستانی‌راد

* ویراستار: حسین‌علی قربانی

* طراح جلد و صفحه‌آرا: شهره خوری

* تصویر روی جلد: لوح حساب‌داری کشف‌شده از شهر سوخته، سیده مدیا رحمانی

* پشت جلد: گروه باستان‌شناسی شهر سوخته و دهانه غلامان

* شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه * چاپ اول: ۱۴۰۱

همه حقوق محفوظ است. هرگونه تقلید و استفاده از این اثر به هر شکل بدون اجازه کتبی دفتر پژوهشهای فرهنگی ممنوع است.

دفتر پژوهشهای فرهنگی

مراکز اصلی پخش و فروش:

• **دفتر و فروشگاه مرکزی:** تهران، خیابان کریم‌خان زند، خیابان ایرانشهر شمالی، کوچه باقری

قصرالدشتی، شماره ۵، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۹۱۳ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۴۶۹۱

تلفن: ۸۸۲۱۳۶۴ دورنگار: ۸۸۳۰۲۴۸۵

تلفن‌های فروش: ۰۹۳۵۲۴۷۹۸۴۷، ۸۸۸۴۹۴۶۱

پست الکترونیک: lahze1386@gmail.com

فروش الکترونیک: www.iranculturalstudies.com

• **پخش مرکزی:** تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، نبش خیابان شهید وحید نظری، شماره ۲۵۵.

تلفن: ۶۶۴۱۷۵۳۲، ۰۹۱۲۲۱۷۷۶۴۷ دورنگار: ۶۶۹۵۰۱۴۶

یادداشت

با توجه به تحولات نوین فرهنگی در جامعه امروز، نیاز همه ایرانیان، به ویژه جوانان تیزبین و پرسشگر، به بررسی های جدید علمی و مستمر درباره تاریخ پرفراز و نشیب ایران زمین و دیانت و فرهنگ و تمدن آن، بیش از گذشته نمودار شده است. از این رو، دفتر پژوهشهای فرهنگی با شناخت این امر و در جهت گسترش دیدگاه های همه جانبه و عمیق فرهنگی، تلاش مستمری را آغاز کرده و بر آن است تا با انتشار مجموعه *از ایران چه می دانم؟* آگاهی های مهم، دقیق و سودمندی را در حوزه های گوناگون ایران پژوهی در دسترس همه دوستداران ایران و جوانان علاقه مند کشورمان قرار دهد.

امید است که این دفتر بتواند با ارائه این نوع پژوهش ها، ضمن ایجاد پیوندی ناگسستنی میان فرهنگ امروز و دیروز و دوری از هرگونه ذهنیت و جانبداری های یک سوپیه و غیرعلمی، زمینه تبادل نظر و اندیشه را میان همه دانش پژوهان و علاقه مندان این عرصه فراهم سازد و در شکوفایی حرکت های نوین فرهنگی و اندیشه پرور و ایجاد آینده ای بهتر برای این سرزمین، نقشی شایسته و مفید ایفا کند.

فهرست مطالب

۷	پیش‌سخن
۹	فصل یکم. جایگاه شهر سوخته در تمدن ایرانی
۹	۱. جغرافیا و محیط زیست
۱۱	۲. پراکندگی آثار
۲۱	۳. جایگاه شهر در باستان‌شناسی جنوب غربی آسیا
۲۹	فصل دوم. یافته‌ها
۲۹	۱. یافته‌های مناطق مسکونی و گورستان شهر
۴۰	۲. میمون شهر سوخته
۴۵	فصل سوم. سفال: بازتاب طبیعت روی نقوش سفال شهر سوخته
۵۷	فصل چهارم. جامعه
۵۷	۱. مردمان شهر و زندگی روزمره
۶۳	۲. ترکیب جمعیتی شهر و مهاجرت
۸۰	۳. نور و آتش در شهر سوخته

۸۷	فصل پنجم. ارتباطات فرهنگی و بازرگانی
۱۰۷	سخن پایانی
۱۱۳	تصاویر
۱۵۵	مآخذ

پیش سخن

شهرسوخته نامی آشنا برای علاقه‌مندان و پژوهشگران تمدن‌های باستانی ایران است. کاوش‌ها و پژوهش‌های انجام‌شده در این شهر اهمیت و غنای مناطق شرقی ایران را در تدوین و تکوین تمدن بشری جنوب غربی آسیا نشان می‌دهد. دامنه شهرت شهرسوخته از مرزهای ایران خارج شده و به دنیای باستان‌شناسی خاورمیانه راه یافته است؛ به‌گونه‌ای که این شهر نخستین اثر پیش از تاریخ ایران است که در یکم تیرماه ۱۳۹۳ (۲۲ ژوئن ۲۰۱۴) در سی‌وهشتمین اجلاس فرهنگی سازمان یونسکو در دوحه پایتخت قطر، به‌عنوان یکی از مفاخر نفیس بشری به ثبت رسیده است.

بی‌تردید این معروفیت و شناسایی مرهون فعالیت شبانه‌روزی گروهی از پژوهشگران جوان باستان‌شناس ایرانی بوده که به‌رغم برخی نامهربانی‌ها و بی‌مهری‌ها، در شرایط بسیار سخت کاری به کاوش و پژوهش در این شهر باستانی پرداخته‌اند و نتایج آن را در صدها کتاب به زبان‌های فارسی و غیرفارسی منتشر کرده‌اند که منتخبی از آن در مآخذ کتاب حاضر

آمده است؛ بنابراین از آوردن منابع در متن کتاب خودداری شده است. در این میان و در مقام قدردانی باید از ماریتسیو توزی،^۱ باستان‌شناس معروف ایتالیایی، یاد کرد که برای نخستین بار پیش از انقلاب اسلامی این محوطه عظیم را به نحوی شایسته به جهان باستان‌شناسی خاورمیانه معرفی کرد. پس از انقلاب اسلامی و با گسستی ۱۸ ساله، کاوش و پژوهش در شهرسوخته توسط گروه باستان‌شناسان ایرانی پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی کشور، با گسست‌هایی ناخواسته تا امروز ادامه دارد.

در نخستین جلد معرفی این محوطه با عنوان شهرسوخته از سلسله انتشارات مجموعه «از ایران چه می‌دانم؟» شماره ۱۰۲ از سوی دفتر پژوهشهای فرهنگی برخی از نتایج کاوش‌ها در این شهر به آگاهی علاقه‌مندان رسید. اکنون با توجه به گذشت حدود ۱۰ سال از چاپ نخست آن کتاب و دستیابی به اطلاعات ارزشمند دیگری، بنا بر نظر مسئولان محترم دفتر پژوهشهای فرهنگی، جلد دوم این کتاب تقدیم علاقه‌مندان می‌شود. در کتاب حاضر به مباحثی همچون جایگاه شهرسوخته در تمدن ایران، یافته‌های نو، ناگفته‌هایی از سفال شهرسوخته و ارتباطات فرهنگی و بازرگانی شهر با مناطق هم‌جوار و دوردست پرداخته شده و در پایان نیز منتخبی از تألیفات درباره این شهر باستانی برای اطلاع بیشتر علاقه‌مندان آمده است. کلیه مستندات اعم از تصاویر، نقشه‌ها و طرح‌ها، غیر از موارد ارجاع داده شده، از گروه باستان‌شناسی شهرسوخته و دهانه غلامان است. در این جا لازم است پس از سپاسگزاری از اولیای محترم دفتر پژوهشهای فرهنگی، از اعضای گروه باستان‌شناسی شهرسوخته به‌ویژه خانم‌ها سیده مدیا رحمانی، ساره امینی و آقایان رجب محمد ضروری، حسین مرادی، سعید پارسائیان و حسین سرحدی دادیان قدردانی کنم.